



Det kongelige Olje- og energidepartement
Postboks 8148 Dep

0033 OSLO

Vår ref.:
04/3917-57
Løpenr.:
4079/09

Saksbehandler:
Line Vatne
Tlf. dir.innvalg:
77 78 80 15

Arkiv:
S00 SAKSARKIV
Deres ref.:

Dato:
18.02.2009

HØRINGSUTTALELSE - UTKAST TIL ENDRINGER AV INDUSTRIKONSESJONS-LOVEN, VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN OG ENERGILOVEN

Fylkesrådet i Troms behandlet sak 34/09 *Høring - Utkast til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven* i møte 17.02.09 og fattet følgende enstemmig vedtak:

1. Fylkesrådet i Troms har behandlet høringsnotat om forslag til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven.
2. Fylkesrådet viser til Troms fylkestings vedtak i høringen knyttet til hjemfallsinstituttet i sak 22/08 hvor følgende framgår:
 - Fylkestinget mener det er rimelig at regioner som får belastningen ved naturinngrep også får sin del av verdiskapingen. Fylkestinget vil framheve nødvendigheten av at det da legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne delta som medeiere i statlige kraftutbygginger, eller kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk. Dette forutsetter at utbygginger organiseres i en selskapsform der dette er mulig.
 - Kraftverk som er viktig for nasjonal kraftforsyning og leveringssikkerhet bør ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.
3. Fylkesrådet mener det ikke er hensiktsmessig å endre Finnmarkseiendommens rettslige stilling når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.

./.. Utskrift av saken følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Paul Dahlø
Fylkesrådsleder

Kopi:

- Nordland fylkeskommune
- Finnmark fylkeskommune
- Samarbeidende kraftfylker
- Landsdelsutvalget

SAKSPROTOKOLL

Utvalg: Fylkesrådet
Møtedato: 17.02.2009
Utvalgssak: 34/09

Resultat: Innstilling vedtatt

Arkivsak: 04/3917-56
Tittel: **HØRING - UTKAST TIL ENDRINGER AV INDUSTRI-
KONSESJONSLOVEN, VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN OG
ENERGILOVEN**

Behandling:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

Vedtak:

4. Fylkesrådet i Troms har behandlet høringsnotat om forslag til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven.
5. Fylkesrådet viser til Troms fylkestings vedtak i høringen knyttet til hjemfallsinstituttet i sak 22/08 hvor følgende framgår:
 - Fylkestinget mener det er rimelig at regioner som får belastningen ved naturinngrep også får sin del av verdiskapingen. Fylkestinget vil framheve nødvendigheten av at det da legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne delta som medeiere i statlige kraftutbygginger, eller kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk. Dette forutsetter at utbygginger organiseres i en selskapsform der dette er mulig.
 - Kraftverk som er viktig for nasjonal kraftforsyning og leveringssikkerhet bør ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.
6. Fylkesrådet mener det ikke er hensiktsmessig å endre Finnmarkseiendommens rettslige stilling når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.

Utskrift sendt 17.02.09 til:

- Fylkesrådsleders kontor v/Hauk-Are Kristiansen for oppfølging

FYLKESRÅDSNOTAT

FYLKESRÅDSSAK NR.: 34/09

Løpenr.: 3269/09
Saknr.: 04/3917-55
Ark.nr.: S00SAKSARKIV
Dato: 10.02.2009

Til: Fylkesrådet
Fra: Fylkesrådsleder

HØRING - UTKAST TIL ENDRINGER AV INDUSTRIKONSESJONSLOVEN, VASSDRAGSREGULERINGSLOVEN OG ENERGILOVEN

...

Bakgrunn

Troms fylkeskommune har fått på høring forslag til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven.

Høringsfrist er satt til **20. februar 2009**.

Forslaget er også sendt til Samarbeidende Kraftfylker hvor Troms fylkeskommune er medlem. Samarbeidende Kraftfylker vil avgi høringsuttalelse til denne saken.

Saksutredning

Følgende hovedelementer inngår i forslaget:

- det skal være adgang for eiere av vannkraftproduksjon til å leie ut produksjonen for en periode på inntil 15 år. Etter dagens regler er det adgang til å sette bort den fysiske driften av kraftproduksjon til driftsoperatører. Denne muligheten blir videreført og lovfestet.
- offentlige eiere skal igjen ha anledning til å inngå avtaler om tidsbegrenset medeierskap til vannkraftproduksjon.

I tillegg ber departementet om synspunkt på om Finnmarkseiendommen rettslige stilling bør endres når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.

Utleie av vannkraftproduksjon

I høringsnotatet drøftes fordeler og ulemper ved utleie av vannkraftproduksjon.

Departementet mener at utleie er viktig både av hensynet til at kraftmarkedet skal virke på best mulig måte, og for å oppnå en mer fleksibel kraftsektor. Private eiere kan ikke lenger erverve vannfall og kraftverk direkte, og heller ikke erverve mer enn 1/3 i aksjeselskaper som eier vannfall og kraftverk. Departementet mener at økt mangfold av aktører i bransjen er positivt for kompetanse og innovasjon. Utleie kan legge til rette for industriell samordning og bedre drift av kraftverkene.

Med en åpning for utleie vil dagens eiere av kraftverk få et alternativ til salg. For en kommune som ikke ønsker usikkerheten med å omsette kraftproduksjon, men samtidig ønsker å la framtidige kommunestyre få mulighet til å videreføre eierskapet til kraftproduksjonen, kan utleie være et alternativ til salg. Kommuner og fylkeskommuner vil kunne utforme

utleiekontrakter for å gi forutsigbarhet på inntektssiden og beskytte seg mot unødig risiko. For eksempel kan en kommune sikre seg et fast overskudd fra et kraftverk.

Hovedinnvendingen mot utleie er at det kan rukke ved det offentlige eierskapet etter konsolideringsmodellen (jf fylkestingssak 22/08), fordi eier gir fra seg styringen over vannfallet og kraftverket for en tidsperiode som kan gjentas.

Ved fylkestingets behandling av sak 22/08 ble utleie av kraftverk drøftet i saksframlegget:

”Utleie av kraftverk kan være hensiktsmessig, for eksempel for å få samordnet drift av relativt små kraftverk. Ordningen vil ventelig fungere godt i en situasjon med en størrelse på aktørene som er naturlige etter norske forhold, for eksempel regionale kraftselskap. Det er imidlertid en mulighet for at det vil kunne stilles spørsmål ved hvorvidt begrunnelsen for offentlig eierskap er reell dersom store deler av kraftporteføljen blir overlatt til private selskap. Fylkesrådet mener regjeringen bør vie oppmerksomhet til denne problemstillingen. Fylkesrådet mener i den forbindelse at store kraftverk som er viktig for nasjonal kraftforsyning og leveringssikkerhet ikke bør kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.”

Fylkestinget fattet vedtak om dette under punkt 4:

”- Kraftverk som er viktig for nasjonal kraftforsyning og leveringssikkerhet ikke bør kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.”

Da dette ble behandlet var det framlagt forslag om utleie inntil 30 år. Departementet foreslår nå at det åpnes for utleie av vannfall og kraftverk for en periode på inntil 15 år. Dette begrunnes i at formålet med konsolideringsmodellen er å sikre og styrke det offentlige eierskapet. Dette tilsier i følge departementet at utleieperiodene ikke bør være for lange, fordi leietaker gis en rett til styring av kraftverk som er en sentral funksjon ved eierskapet. I tillegg vil lange leiekontrakter binde opp fremtidige kommunestyrer eller fylkesting. Det er ikke gitt at disse organer i framtiden nødvendigvis vil ønske samme løsning for eierskap og kraftdisponering som da leieavtalen ble inngått.

Medeierskap

Regjeringen foreslo i Ot.prp. nr. 61 (2007-2008) at ordningen med å etablere nye langsiktige disposisjonsretter skulle oppheves, fordi ordningen var lite brukt og tilsvarende rettigheter i stor grad kunne oppnås på andre måter. Det ble med dette skapt usikkerhet omkring medeierretten, noe Samarbeidende Kraftfylker var kritiske til.

Ordningen med medeierrett har røtter tilbake til 1970-årene og formålet har vært at ressursdistriktene skulle få del i verdiskapingen som følge av utnyttelse av vannkraftressursene.

Spørsmålet om medeierskap ble drøftet i saksframlegget til fylkestingets sak 22/08:

”Fylkesrådet vil videre vise til at kommuner og fylkeskommuner etter dagens ordning etter vedtak i Stortinget kan få rett til langsiktige kraftuttak i staten sine kraftutbygginger mot å dekke sin del av kostnadene. Regjeringen foreslår nå at adgang til å stifte og overdra langsiktige disposisjonsretter blir fjernet. Det vil således ikke bli anledning til å inngå nye medeierskapsavtaler. I stedet skal dette hensynet kunne ivaretas gjennom medeierskap i det utbyggende selskapet.

.....Fylkesrådet vil på denne bakgrunn framheve nødvendigheten av at det legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne delta som medeiere i statlige

kraftutbygginger, eller kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk. Dette forutsetter at utbygginger organiseres i en selskapsform der dette er mulig.”

Departementet har nå kommet til at ordningen med tidsubegrensede medeierskapsavtaler til vannkraftproduksjon bør videreføres. Slike tidsubegrensede avtaler for offentlige eiere som eksempelvis fylkeskommunene vil i praksis være det samme som et eierskap.

Fylkestingets vedtak i sak 22/08 punkt 5 var følgende:

”Fylkestinget mener det er rimelig at regioner som får belastningen ved naturinngrep også får sin del av verdiskapingen. Fylkestinget vil framheve nødvendigheten av at det da legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne delta som medeiere i statlige kraftutbygginger, eller kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk. Dette forutsetter at utbygginger organiseres i en selskapsform der dette er mulig.”

Finnmarkseiendommen

I høringsnotatet står følgende om dette spørsmålet (hele teksten i kapittel 5 om dette spørsmålet gjengis):

”Finnmarkseiendommen uttalte den 30.4.2008 i høringsprosessen til Ot. prp. nr. 61 (2007-2008) følgende:

”Finnmarkseiendommen (FeFo) ble opprettet 1. juli 2006 og er hjemmelshaver til tidligere statsgrunn i Finnmark. Formelt er FeFo et privat rettssubjekt, men har karakter av et offentlig organ som skal ivareta fellesskapets interesser. FeFo er indirekte politisk styrt ved at Finnmark fylkeskommune og Sametinget oppnevner styremedlemmene, og kan ikke selges eller slås konkurs.

FeFo har i dag leieavtaler om fallrettigheter med alle kraftverkseiere i Finnmark, men har ikke selv eierandeler i kraftverk. I forhandlinger om opsjonsavtaler for nye utbygginger er vi imidlertid tilbudt eierandeler, og vi kan ikke se bort fra at FeFo i framtiden vil ha betydelige eierandeler i kraftverk, herunder også kraftverk som kan være gjenstand for hjemfall. I den sammenheng må det avklares om FeFo er å anse som en offentlig aktør eller en privat aktør.

Som nevnt har FeFo karakter av et offentlig organ i og med at vi skal ivareta fellesskapets interesser og styret er politisk oppnevnt. FeFo har også oppgaver som grenser til offentlig myndighetsutøvelse, jf. bl.a. bergverkslovens §§ 22a og 39b. Andre momenter som taler for at FeFo må anses som en offentlig aktør i denne sammenheng er:

- *At det ville være oppsiktsvekkende om Staten etter å ha overført eiendomsretten til befolkningen i Finnmark, tok tilbake de meste verdifulle ressursene gjennom hjemfall.*
- *At verdier og rettigheter ved evt. hjemfall fra private aktører, da kan tilbakeføres til FeFo som representerer befolkningen i Finnmark.*

FeFo vil på denne bakgrunn be om at det i lovteksten presiseres at Finnmarkseiendommen er å anse som en offentlig aktør i lovens forstand.”

Departementet legger til grunn at Finnmarkseiendommen ikke er å anse som en del av staten og heller ikke som et offentlig selskap etter vassdragslovgivningen. Dersom Finnmarkseiendommen skal kunne erverve eiendomsrett til vannfall, må industrikonsesjonsloven endres.

Departementet ber om synspunkt på om Finnmarkseiendommen rettslige stilling bør endres når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.”

Fylkesrådets vurdering

På bakgrunn av at spørsmålene om utleie av vannkraftproduksjon og medeierrett har vært prinsipielt drøftet i fylkestingets sak 22/08 vil fylkesrådet på nytt spille inn fylkestingets vedtak om dette i foreliggende høring. Fylkesrådet mener disse innspillene fremdeles er relevante, selv om departementet nå synes å ha gitt kraftfylkene prinsipielt medhold i spørsmålet om medeierrett.

I avsnittet om Finnmarkseiendommens rettslige stilling framgår det av industrikonsesjonsloven at eiendomsrett til vannfall bare kan erverves av statsforetak, kommuner og fylkeskommuner og selskaper 2/3 eid av disse. Når Finnmarkseiendommen er et privat rettssubjekt settes det også sterkere begrensninger for hvor store eierandeler Finnmarkseiendommen skal kunne ha i kraftaksjeselskaper enn for fylkeskommuner og kommuner. Dette er dette likevel ikke til hinder for at Finnmarkseiendommen skal kunne eie inntil 1/3 av ellers offentlig eide aksjeselskaper som produserer kraft uten at lovteksten behøver å endres. For vannfall som kan utbringe mindre enn 4000 naturhestekrefter er det for øvrig ingen begrensninger på det private eierskapet. Finnmarkseiendommen har også anledning til å kunne bygge ut egne fall og loven gir anledning til å leie ut allerede utbygde fall.

Olje og energidepartementet angir i epost 06.02.09 de nevnte muligheter for Finnmarkseiendommen til erverv og utbygging av vannfall og kraftverk:

"Finnmarkseiendommen kan, hvis FeFo får konsesjon etter vannressursloven eller vassdragsreguleringsloven, bygge ut sine egneide vannfall over konsesjonsgrensen. Utbygging av egne fall medfører ingen overdragelse av vannfallet og kan gjøres uten at det medfører konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven.

Dersom Finnmarkseiendommen ønsker at utbyggingen skal skje i et eget aksjeselskap, må dette selskapet ha minst 2/3 offentlige eiere. Offentlige eiere er etter industrikonsesjonsloven § 2 statsforetak (SF), kommuner og fylkeskommuner. FeFo vil i denne forbindelse være en privat eier. Eksempelvis kan Finnmark fylkeskommune eie 2/3 av selskapet og Finnmarkseiendommen eie 1/3 av selskapet. Finnmarkseiendommen kan da overdra eller skyte inn sitt vannfall til det felleseide selskapet. Finnmarkseiendommen kan også delta i andre aksjeselskap som eier vannfall og kraftverk så lenge de offentlige eierne har minst 2/3 av kapitalen og stemmene.

Finnmarkseiendommen kan fortsette med utleie av fallrettigheter som benyttes i etablert kraftproduksjon, jf. industrikonsesjonsloven § 4. Utleie av ikke utbygde fall (råfall) er det ikke hjemmel for etter industrikonsesjonsloven jf. § 1 annet ledd siste punktum verken for offentlige eller private eiere. Utleie av vannfall til småkraft som er under lovens konsesjonsgrense er ikke berørt av lovendringene."

Det framgår også av høringsnotatet at Finnmarkseiendommen har leieavtaler om fallrettigheter med kraftverkseiere, men har i dag ikke selv eierandeler i kraftverk.

Fylkeskommuner og kommuner er offentlige eiere som representerer innbyggerne i de områder som er aktuelle for kraftutbygging, og som ved å være eiere kan bidra til å tilbakeføre verdier til samfunnene. Fylkesrådet mener et offentlig eierskap der stat, fylker og kommuner eier minst 2/3 av kraftselskapene vil sikre fortsatt offentlig eierskap, og ønsker ikke å rokke ved denne modellen. Finnmarkseiendommen vil fremdeles ha muligheter til eierskap slik som beskrevet ovenfor. Fylkesrådet ser da ikke at det foreligger sterk nok

begrunnelse til å endre Finnmarkseiendommens rettslige stilling når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.

...

Innstilling:

...

2. Fylkesrådet i Troms har behandlet høringsnotat om forslag til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven.
3. Fylkesrådet viser til Troms fylkestings vedtak i høringen knyttet til hjemfallsinstituttet i sak 22/08 hvor følgende framgår:
 - Fylkestinget mener det er rimelig at regioner som får belastningen ved naturinngrep også får sin del av verdiskapingen. Fylkestinget vil framheve nødvendigheten av at det da legges til rette for at kommuner og fylkeskommuner skal kunne delta som medeiere i statlige kraftutbygginger, eller kunne kjøpe seg inn i statlige eide kraftverk. Dette forutsetter at utbygginger organiseres i en selskapsform der dette er mulig.
 - Kraftverk som er viktig for nasjonal kraftforsyning og leveringssikkerhet bør ikke kunne leies ut i et eventuelt framtidig utleiemarked.
4. Fylkesrådet mener det ikke er hensiktsmessig å endre Finnmarkseiendommens rettslige stilling når det gjelder erverv etter industrikonsesjonsloven.

...

Tromsø, 11.02.09

Paul Dahlø
fylkesrådsleder

Utrykt vedlegg:

Høringsbrev og høringsnotat – Forslag til endringer av industrikonsesjonsloven, vassdragsreguleringsloven og energiloven.